

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Dato: 23.02.2017
Deres ref.: 16/7765
Vår ref.: 2016/14360 HERMAS

Høring – Vekt på forskningskvalitet. En mulig utvidelse av publiseringsindikatoren med en siteringsindikator

Universitetet i Oslo (UiO) viser til Kunnskapsdepartementets brev av 22.11.2016 om en mulig utvidelse av publiseringsindikatoren med en siteringsindikator, og vi takker for en godt gjennomarbeidet rapport.

UiO har etter en grundig gjennomgang av rapporten kommet til at det er vanskelig å se hvordan en slik indikator skal kunne bidra til mer forskning av høyere kvalitet. UiO støtter dermed ikke den foreslåtte innføringen av en siteringskomponent i publiseringsindikatoren.

Bakgrunn

I januar 2015 la en regjeringsoppnevnt ekspertgruppe fram forslag til nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler, *Finansiering for kvalitet, mangfold og samspill*. Ekspertgruppen foreslo blant annet å utrede en siteringsindikator. I januar 2016 ble utredningen utlyst som oppdrag i åpen konkurranse, og NIFU fikk oppdraget. I avtalen med NIFU skriver Kunnskapsdepartementet at «Hovedformålet med en eventuell siteringsindikator skal være å stimulere til mer forskning av høyere kvalitet ved å premiere institusjoner med høy impact/stort gjennomslag i anerkjente publiseringskanaler».

Siteringer og forskningskvalitet

UiO har et høyt ambisjonsnivå, og jobber kontinuerlig for å legge til rette for at fagmiljøer skal kunne utvikle seg i henhold til etablerte standarder for forskningskvalitet. Forskningsmiljøene skal bidra til den internasjonale forskningsfronten og delta i gode internasjonale nettverk. Siteringer er en av flere måleparametere som kan benyttes i vurderingen av om institusjoner når sine mål om økt gjennomslag, og en siteringsindikator vil gi en oversikt over norske institusjoners gjennomslag internasjonalt. UiO er likevel i tvil om den foreslåtte indikatoren vil bidra til at norske forskningsmiljøer når målet om forskning av høyere kvalitet.

Siteringsindikatorer benyttes i økende grad når forskning evalueres. Bibliometriske data kan være et verdifullt supplement til en kvalitativ vurdering gjennomført av fagfeller, men vi ser også at det i mange sammenhenger legges for stor vekt på bibliometri. H-index og Journal Impact Factor (JIF)

Rektor

Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 03
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

er eksempler på indikatorer som viser seg å i beste fall være upresise, men som likevel benyttes i evaluering av enkeltforskere og forskningsmiljøer. The San Fransisco Declaration on Research Assessment (DORA) er et av flere tiltak som har vokst frem som en reaksjon på dette.¹ DORA legger vekt på at kvaliteten på enkeltartikler skal vurderes, uavhengig av tidsskriftet de er publisert i og dets JIF. Den foreslåtte indikatoren måler også enkeltartiklers gjennomslag og synlighet, og er i så måte et godt supplement til dagens indikator som legger mer vekt på tidsskriftenes kvalitet. Samtidig er det mye forskning med høy kvalitet som ikke fanges opp av siteringsindikatorer. Innføringen av en siteringsindikator vil på sikt kunne føre til at det legges for stor vekt på siteringer i evalueringen av norsk forskning. UiO fremholder at bibliometri kun skal benyttes som et supplement til andre, kvalitative former for evaluering.

Forskning som ikke fanges opp av en siteringsindikator

UiO skal fremme grensesprengende forskning, men har også et nasjonalt ansvar for en rekke andre oppgaver, og leverer også mye forskning som primært rettes inn mot praktisk bruk. Det må derfor være balanse mellom det å satse på toppmiljøer og å sikre utvikling og fornyelse i øvrige fagmiljøer. En mulig uheldig effekt av en siteringsindikator kan være at fagmiljøer velger bort norsk som publiseringsspråk og at viktige norske tidsskrifter ikke lenger blir benyttet i tilstrekkelig grad. Den foreslåtte siteringsindikatoren tar i noen grad høyde for dette, ettersom viktige nasjonale fag innenfor eksempelvis humaniora og rettsvitenskap ikke vil inkluderes i indikatoren. Samtidig nevnes det at også disse fagene skal inkluderes i indikatoren dersom dekningsgraden i databasene øker tilstrekkelig.

En lite transparent indikator

En av styrkene ved den opprinnelige publiseringsindikatoren var dens relative enkelhet og gjennomsiktighet. Utregningen av publiseringspoeng var ukomplisert og dette bidro til at institusjonene kunne drille ned i grunnlagsdata og analysere enhetenes publiseringspoeng og uttelling i RBOen. Med innføringen av kvadratrotutregning ble indikatoren i større grad fagnøytral, men samtidig mye mindre transparent.

I rapporten beskrives en svært kompleks siteringsindikator. Rapporten gir en grundig gjennomgang av indikatorene *gjennomsnittlig siteringshyppighet sammenlignet med verdensgjennomsnittet*, og *andel artikler blant verdens ti prosent mest siterte artikler*. Styrker og svakheter ved de to indikatorene diskuteres på en god måte, og UiO er enig i at modellen med en kombinasjon av to indikatorer og et treårig rullerende siteringsvindu har flere styrker. Vi ønsker særlig å trekke frem som positivt at den foreslåtte indikatoren har varierende grad av innvirkning på institusjoner avhengig av fagprofil og dekningsgraden innenfor ulike fagområder. Dernest at den ved å kombinere to velkjente siteringsindikatorer langt på vei nøytraliserer deres respektive svakheter, og ender opp som en mer robust indikator. Men disse styrkene er samtidig modellens største svakheter. Siteringsindikatoren vil ikke inkludere sentrale fagområder som humaniora, deler av samfunnsvitenskapen og rettsvitenskap. Dette vanskeliggjør sammenlikning på tvers av

¹ <http://www.ascb.org/dora/>

fagområder, og fra disse fagområdenes synspunkt vil siteringsindikatoren oppleves som et unødvendig element i den nasjonale publiseringsindikatoren. Det foreslås også at siteringsindikatoren skal erstatte den nylig innførte faktoren for internasjonalt samarbeid. Dette vil primært slå uheldig ut for fagområdene som ikke inkluderes i siteringsindikatoren. UiOs viktigste innvending mot å innføre en siteringsindikator er likevel at den foreslåtte indikatoren er for kompleks og lite gjennomiktig.

Siteringer og Open Access publisering

I juni 2016 leverte Brekkeutvalget en rapport med forslag om syv nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner. Den første av disse retningslinjene er ”Forskere finansiert av norske offentlige midler skal som førstevalg publisere sine vitenskapelige artikler i tidsskrift med åpen tilgang (såkalt gull Open Access).”² Analyser gjort ved UiO viser at artikler publisert i rene Open Access (gull) tidsskrifter gjør det dårligere enn artikler i abonnementstidsskrifter, både målt med indikatoren *gjennomsnittlig siteringshyppighet sammenlignet med verdensgjennomsnittet*, og *andel artikler blant verdens ti prosent mest siterte artikler*. Dette gjelder innenfor de fleste fagområder. Mye tyder dermed på at de foreslåtte retningslinjene for Open Access og siteringsindikatoren trekker i hver sin retning.

Bibliometriske data

I UiOs arbeide med siteringsdata ser vi at bibliometriske analyser krever mye skreddersøm og nær kjennskap til grunnlagsdata i CRISTin og Scopus. Dagens import av data fra Scopus til CRISTin er ikke optimal. Den foreslåtte siteringsindikatoren har som en forutsetning at det etableres koblinger på artikkelnivå mellom data fra Scopus/Web of Science og CRISTin. Disse koblingene er ikke til stede i tilstrekkelig grad i dag, men UiO har forventninger til at den nasjonale infrastrukturen for bibliometri som er under utvikling vil kunne levere dette. Slik UiO ser det er denne infrastrukturen en nødvendig forutsetning for det videre arbeidet med bibliometriske data nasjonalt.

Simuleringene som er gjort i rapporten viser at den foreslåtte indikatoren ikke vil ha store konsekvenser for fordelingen av publiseringspoeng i sektoren. Den vil derimot skape merarbeid for institusjonene som ønsker å analysere publiseringsaktivitet og uttelling i RBOen.

Avsluttende kommentarer

Forskning med høy kvalitet er avhengig av gode rammebetingelser. Grundige og transparente evalueringer av norsk forskning er også nødvendig. Men det er liten grunn til å tro at den foreslåtte indikatoren vil føre til økt kvalitet i forskningen. Et nylig publisert policy brief fra The Centre for Research Quality and Policy Impact Studies (R-QUEST) konkluderer:³

“National level studies find no straightforward connection between financial incentives and the efficiency of university systems in terms of publication performance (...). Moreover, turning to the impacts of specific instruments, studies indicate that research funding instruments have limited

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/72e9794a183647e5b53ec39ba8cf516a/rapport-nasjonale-retningslinjer-for-åpen-tilgang-til-forskningsresultater.pdf>

³ <http://www.r-quest.no/wp-content/uploads/2016/09/R-Quest-Policy-Brief-1.pdf>

impact on research performance as measured in citation impact, but may impact productivity in terms of number of publications (...) and increased career success (...)."

Indikatorer endrer systemene de virker i. Forskere tilpasser seg incentiver og indikatorene de blir målt med. UiO er bekymret for de uheldige bieffektene en siteringsindikator kan ha på publiseringen i sektoren.

UiO støtter anbefalingene for bruk av bibliometri som uttrykkes i Leiden manifestet.⁴ Den foreslåtte indikatoren bryter langt på vei med flere av disse anbefalingene, særlig prinsippet om at prosesser rundt bruken av bibliometriske data skal være åpne, transparente og enkle. Den foreslåtte indikatoren er for kompleks og lite gjennomiktig. Et slikt indikatorsystem er ikke sektoren tjent med. UiO mener derfor at det ikke bør innføres en siteringskomponent i publiseringsindikatoren i universitets- og høyskolesektoren.

Med hilsen

Ole Petter Ottersen
rektor

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Saksbehandler:

Herman Strøm

+4722856034, herman.strom@admin.uio.no

⁴ <http://www.nature.com/news/bibliometrics-the-leiden-manifesto-for-research-metrics-1.17351>